

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΚΑΙ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.

Πώς βλέπει ο Όμηρος την Ελένη:

- Ο **Όμηρος** στην Ιλιάδα παρουσιάζει την Ελένη ως πλάσμα ανθρώπινο με καταγωγή, αποφεύγει την κατάκριση και την καταδίκη, αλλά την παρουσιάζει συχνά να αυτοκαταδικάζεται μεταχειριζόμενη το επίθετο «κυνώπις» για τον εαυτό της. Αν και αγαπάει τον Πάρη, τον παρατά, γιατί δεν είναι γενναίος. Ο Όμηρος τη χαρακτηρίζει καλλίκομον (ομορφομαλλούσα), καλλιπάρηον (ομορφοπρόσωπη), λευκώλενον (ασπροχέρα), τανύπεπλον (ομορφοντυμένη) κ.α. αλλά και ριγεδανήν (φρικτή), γιατί προκάλεσε τον αφανισμό πολλών ηρώων.

Πως βλέπει ο Ευριπίδης την Ελένη :

Ο **Ευριπίδης** παρουσιάζει μία τελείως διαφορετική εικόνα της Ελένης. Την δείχνει σαν μία γυναίκα φιλάρεσκη και ερωτοπαθή με πολλά ελαττώματα και άπιστη. Ωστόσο, τα λόγια αυτά δεν είναι οι κρίσεις του ποιητή, αλλά των ηρώων και απηχούν μόνο τις απόψεις της εποχής του. Ο ίδιος φαίνεται να θεωρεί την ομηρική ηρωίδα ως μία γυναίκα που απλά ερωτεύτηκε τον ωραίο και κατά πολύ νεότερο του Μενελάου Πάρη. Στόχος του ποιητή με την τραγωδία ήταν να αποκαταστήσει το όνομα και τη φήμη της Ελένης. Το είδωλο της Ελένης μιλάει και ενεργεί σαν πραγματικός άνθρωπος, κατασκευασμένο, όμως, από ένα θεό, την Ήρα. Εξάλλου, στη Σπάρτη υπήρχε ένα σημαντικό ιερό αφιερωμένο στην Ελένη, κάτι έκανε τον ποιητή ακόμα πιο σίγουρο για την άποψή του για τη σπαρτιάτισσα ηρωίδα.

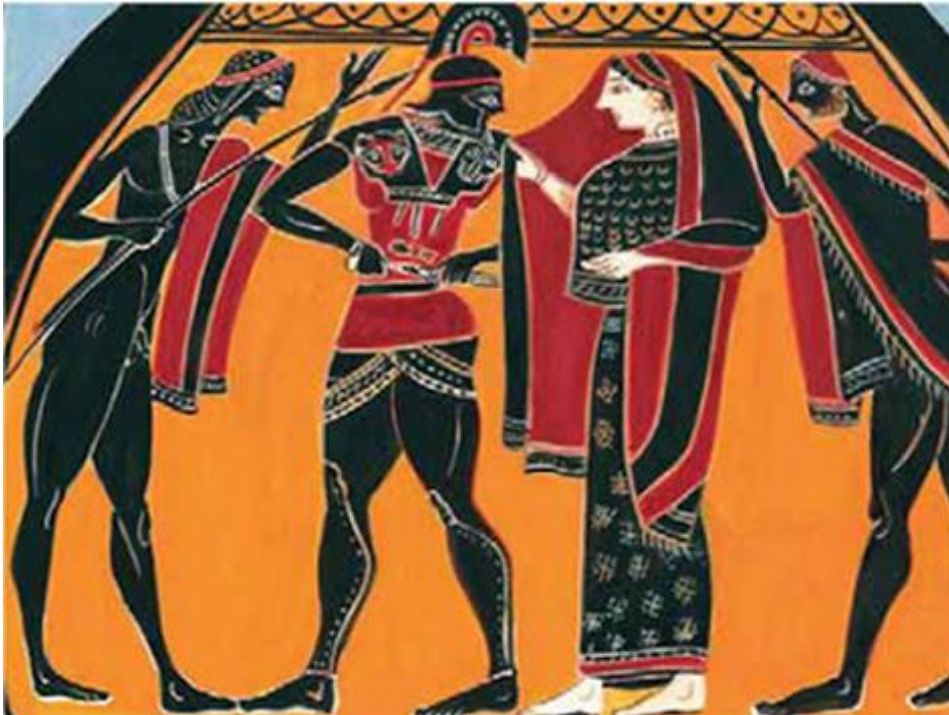
Πώς ο Σεφέρης εμφανίζει την Ελένη :

Ο **Σεφέρης** χειρίζεται τον μύθο της Ελένης με περίσσια προσοχή και ιδιαιτερότητα. Η Ελένη είναι ένα ποίημα το οποίο δεν αναβιώνει ούτε αναπαράγει το παρελθόν αλλά που το επανενεργοποιεί. Ο Σεφέρης δεν έχει σκοπό να αποκαταστήσει ούτε την Ελένη ως πρόσωπο αλλά ούτε και τον μύθο της. Σκοπός του είναι, να τον ενεργοποιήσει και να τον φέρει σε μια ρευστή κατάσταση ώστε τελικά να τον παγιώσει, δημιουργώντας νέους συσχετισμούς και προβάλλοντας νέες ή κρυφές πτυχές του. Ως εκ τούτου αποφεύγει την στατικότητα και την επανάληψη, και δεν θα ήταν λάθος να ισχυριστούμε πως η Ελένη του Σεφέρη είναι τόσο εξελιγμένη όσο και μεταμορφωμένη, αλλά πάντα η ίδια.

Ο τρόπος με τον οποίο το επιτυγχάνει αυτό είναι η μυθική μέθοδος. Ο Σεφέρης, χρησιμοποιώντας και δραματοποιώντας την ελληνική σύγχρονη πραγματικότητα, καταφέρνει, να επαναφέρει τις βαθιές μυθικές προεκτάσεις της στο παρόν. Συγκεκριμένα, με περίτεχνο τρόπο έχει εμφανίσει το μυθολογικό του πρόσωπο, αφού πρώτα έχει «κερδίσει την συμπάθεια του αναγνώστη αναπαριστώντας μια σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα».

Τελικά, φθάνοντας στην περίπτωση της Ελένης, διερωτάται κανείς σε ποία εν τέλει Ελένη αναφέρεται ο ποιητής. Η αλήθεια είναι πως αναφέρεται και στις δυο, χωρίς όμως να τις συγχέει, αλλά ούτε και να τις διακρίνει, διότι, αν και ανεξάρτητο το είδωλο, η καταστροφική δηλαδή δύναμη, παραμένει συνδεδεμένο με την εικόνα, τα ιδανικά. Συνεπώς η Ελένη με όλες τις προεκτάσεις της παραμένει για τον Σεφέρη το σύμβολο όλων των ιδανικών, ενώ παράλληλα η ύπαρξή της συνοδεύεται από πλαστά ιδανικά, τα οποία, αν και μπορεί να είναι «όμορφα», υποκρύπτουν μέσα τους την ματαιότητα και την ματαιοπονία. Δευτερευόντως, ο μύθος της Ελένης επισημαίνει την ενιαία φύση της ιστορίας και την επιβολή του παρελθόντος στο παρόν και στο μέλλον. Ο Σεφέρης, λοιπόν, αναδεικνύει τον μύθο ως προειδοποίηση για κάθε αγώνα.

Τι συμβολίζει η Ελένη στη Λογοτεχνία;

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο συμβολισμός της Ελένης. Η κυρίαρχη χρήση της είναι ως προτύπου της γυναικείας ομορφιάς, εστω κι αν εμφανίζεται με διαφορετικές, μικρές παραλλαγές. Διαφορετική χρήση έχει στον Σεφέρη και στον Ρίτσο και εν μέρει στον Σινόπουλο, όπως θα φανεί στη συνέχεια.

Αναλυτικότερα, στον Παλαμά η Ελένη είναι το πρότυπο της ομορφιάς, και μάλιστα της άσπιλης γυναικείας ομορφιάς γι' αυτό και αξιοποιεί την ευριπίδεια εκδοχή του μύθου

Αρνητικό συμβολισμό αποκτά η Ελένη στο έργο του Βάρναλη. Χωρίς να αμφισβητείται η εξαιρετική ομορφιά της παρουσιάζεται ως πόρνη και γενικά ψέγεται. Το μοτίβο αυτό, όπως ήδη δηλώθηκε, εμφανίζεται στην πρώτη μορφή από Το φως που καίει (1922). Στη δεύτερη, πάντως, αναθεωρημένη έκδοση (1933) οι σχετικοί στίχοι απαλείφονται. Καθαρότερα όμως οι ανατρεπτικές προθέσεις του Βάρναλη απέναντι στον μύθο της Ελένης αλλά και γενικά στην αρχαία ελληνική μυθολογία φαίνονται στο πεζό του Το ημερολόγιο της Πηνελόπης

Τέλος, στον Σινόπουλο η Ελένη έχει δύο μορφές: η σύγχρονη Ελένη, μία από τους πολλούς νεκρούς του Σινόπουλου, αλλά και η μυθική Ελένη